

SÜNNET-İ SENİYYE ÇALIŞTAY RAPORU

28
HAZİRAN 2025

www.iikv.org

SÜNNET-İ SENİYYE

ÇALIŞTAY RAPORU

28 HAZİRAN
2025

**İstanbul
İlim ve Kültür
Vakfı**

ISTANBUL FOUNDATION FOR KNOWLEDGE AND CULTURE
مؤسسة اسطنبول للثقافة والعلوم

SÜNNET-İ SENİYYE

ÇALIŞTAY RAPORU

28 HAZİRAN

2025

SÜNNET-İ SENİYYE ÇALIŞTAY RAPORU

28
HAZİRAN 2025

EDİTÖRLER:

Prof. Dr. Bayram Özer
Prof. Dr. Metin Yiğit
Doç. Dr. Mehmet Ali Gündoğdu
Doç. Dr. Fatih Mehmet Coşkun
Doç. Dr. Ünal Akyüz
Tarık Sağlam

ÇALIŞTAY KATILIMCILARI:

Said Yüce (İİKV), Prof. Dr. İshak Özgel (SDÜ, İlahiyat),
Prof. Dr. Adnan Memduhoğlu (SİÜ, İlahiyat), Prof. Dr.
Mehmet Halil Çiçek (AYBU, İlahiyat), Prof. Dr. Metin Yiğit
(DÜ, İlahiyat), Doç. Dr. Abdulah Temizkan (DÜ, İlahiyat),
Doç. Dr. Cüneyt Gökçe (MAÜ, İlahiyat), Doç. Dr. Ramazan
Turgut (MAÜ, EF), Doç. Dr. Mehmet Ali Gündoğdu (İSÜ,
İTBF), Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt Uzun (DÜ, İlahiyat), Dr. Öğr.
Üyesi Mesut Çakır (FSM, İlahiyat), Dr. Abdurrahman
Seyidoğlu (İİKV), Araştırmacı Yazar Aydın Başar, Mehmet
Arif Vural (İİKV), Abdullah Santiago (Phd, İİKV), Salih
Turgut (Phd, El-Ezher), Şeyh Bessar, Şeyh Seyda

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	3
1. GİRİŞ	4
2. ANA TEMALAR VE DEĞERLENDİRMELER	4
2.1. MODERN TEHDİTLER VE ELEŞTİRİLER	4
2.2. SÜNNETİN AHLAKİ BOYUTU	5
2.3. TEBLİĞ DİLİ VE TEMSİL SORUMLULUĞU	6
2.4. RİSALE-İ NUR'DA SÜNNET	7
3. SONUÇ VE ÖNERİLER	8
3.1. SÜNNET BİLİNCİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ	8
3.2. EĞİTİM VE PEDAGOJİK DÖNÜŞÜM	9
3.3. AHLAKİ TEMSİL VE YAŞAMA BİLİNCİ	9
3.4. TEBLİĞ DİLİ VE TEMSİL SORUMLULUĞU	10
3.5. AKADEMİK VE İLMİ ÇALIŞMALARIN GÜÇLENDİRİLMESİ	10
3.6. RİSALE-İ NUR PERSPEKTİFİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
3.7. DİJİTAL VE MEDYA STRATEJİLERİ	11
3.8. KURUMSAL VE TOPLUMSAL İŞ BİRLİĞİ	11

TAKDİM

PROF. DR. İSHAK ÖZGEL

SÜNNET-İ SENİYYE, İSLAM DÜŞÜNCESİNİNİN

yalnızca ikinci kaynağı değil; Kur'ân-ı Kerîm'in hayata yansıyan tefsiri, iman ile amelin buluştuğu eşsiz bir yaşantının bedenleşmiş halidir.

- Sünnet-i Seniyye, İslam düşüncesinin yalnızca ikinci kaynağı değil; Kur'ân-ı Kerîm'in hayata yansıyan tefsiri, iman ile amelin buluştuğu eşsiz bir yaşantının bedenleşmiş halidir. Bu yönüyle Müslüman kimliğinin inşa zemini olarak tarih boyunca İslam Düşüncesi ve medeniyetinde merkezi bir konuma sahip olmuştur. Hz. Peygamber'in (sav) söz, fiil ve takrirleriyle şekillenen bu örneklik, sadece ibadet hayatını düzenlemekle kalmamış; ahlaki, toplumsal düzeni, ilim geleneğini ve medeniyet tasavvurunun da esasını oluşturmuştur.

Ancak modern dönemde ortaya çıkan zihinsel dönüşümler, sekülerleşme eğilimleri ve yalnız Kur'ân merkezli söylemler, sünnetin otoritesini ve bağlayıcılığını tartışma konusu hâline getirmiştir. Dijital çağın bilgi hızına eşlik eden yüzeyselleşme, ilmi yetersizlikler ve kavramsal karmaşalar da bu tartışmaları daha görünür ve daha etkili kılmıştır. Bu gelişmeler karşısında yaşadığımız çağda sünnete olan ihtiyaç çerçevesinde yeniden ele almak gerekmektedir.

▲ Bu bilinçle düzenlenen Sünnet-i Seniyye Çalıştayı, farklı ilmi mahfillerden gelen akademisyenleri, medrese âlimlerini ve Risale-i Nur araştırmacılarını ortak bir müzakere zemininde buluşturmuştur. Çalıştayda sünnetin imanî, ahlaki, içtimai ve tebliğ boyutları çok yönlü olarak ele alınmış; özellikle modern dönemde sünnete yöneltilen eleştiriler karşısında geliştirilebilecek ilmi ve kurumsal stratejiler üzerinde durulmuştur. Bunun yanında sünnetin yalnız savunulacak bir değer değil, yaşanacak ve temsil edilecek bir ahlak sistemi olduğu güçlü biçimde vurgulanmıştır.

Müzakerelerde öne çıkan önemli başlıklardan biri, Bediüzzaman Said Nursî'nin Risale-i Nur Külliyyatı ekseninde geliştirilen sünnet perspektifi olmuştur. Risale-i Nur'da sünnet müdafaası farklı bir perspektifle ele alınmış, sünnetin insanın ferdi ve içtimai hayatına katkıları bağlamında incelenmiştir. Böylece Sünnetin hayati değerine vurgu yapılmıştır.

Çalıştay boyunca yapılan değerlendirmeler, sünnetin üç temel ekseninde ele alınması gerektiğini göstermiştir:

1. **İlmî savunma ve metodoloji,**
2. **Ahlakî temsil ve yaşama bilinci,**
3. **Tebliğ dili ve toplumsal sorumluluk.**

Bu üç alanın birlikte güçlendirilmesi, sünnet bilincinin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde yeniden ihya edilmesi açısından zaruri görülmüştür.

Elinizdeki rapor, çalıştay süresince dile getirilen görüşleri, öne çıkan tespitleri ve geliştirilen önerileri tematik bir bütünlük içinde sunmayı amaçlamaktadır. Burada yer alan değerlendirmeler yalnızca bir fikir beyanı değil; sünnetin günümüz dünyasında daha sahil, daha bilinçli ve daha temsil gücü yüksek bir biçimde anlaşılması için ortaya konmuş ortak bir iradenin ifadesidir.

◆ Temennimiz, bu çalışmanın akademik çevrelerde yeni araştırmalara zemin hazırlaması; eğitim kurumlarında müfredat ve program geliştirme süreçlerine katkı sunması; dijital ve toplumsal alanlarda sünnet bilincinin güçlenmesine vesile olmasıdır. Sünnetin yalnızca geçmişe ait bir miras değil, bugünü inşa eden ve geleceğe yön veren canlı bir rehberlik alanı olduğu bilincinin yaygınlaşması en temel hedefimizdir.

Bu çalıştayın gerçekleşmesine katkı sunan tüm ilim ve fikir ehline, emeği geçen editörlere ve katılımcılara teşekkür eder; ortaya çıkan bu müşterek gayretin hayırlı neticelere vesile olmasını niyaz ederiz.

GİRİŞ

SÜNNET MESELESİ

günümüzde yalnızca ilmî bir tartışma başlığı olmaktan çıkmış; doğrudan İslam düşüncesinin fikrî yapısını, Müslüman kimliğin oluşturulma biçimini ve dinin hayattaki temsil tarzını ilgilendiren çok boyutlu bir problem alanına dönüşmüştür.

- ▲ Bu sebeple meseleyi yalnızca hadislerin sıhhati veya fikhî bağlayıcılık çerçevesinde ele almak, çağımızda ortaya çıkan kırılmaları açıklamakta yetersiz kalmaktadır.

Güncel tartışmalar dikkatle incelendiğinde, sünnete yöneltilen eleştirilerin çoğu zaman doğrudan metinlerden değil; sünnetin anlaşılma biçiminden, temsilinden ve modern dünyayla kurduğu ilişkiden kaynaklandığı görülmektedir. Bu durum, meseleyi sünnetin ne olduğu sorusundan öte, "sünnet bugün nasıl anlaşılmalı, yaşanmalı ve temsil edilmelidir?" sorularına taşımaktadır. Dolayısıyla problem, yalnızca epistemolojik değil, aynı zamanda sosyolojik ve pedagojik bir mahiyet de arz etmektedir.

Bu çerçevede çalıştay sürecinde ortaya çıkan müzakereler, sünnet meselesinin

tek boyutlu yaklaşımlarla ele alınamayacağını açık biçimde göstermiştir. Özellikle ilmî savunma ile ahlakî temsil arasındaki kopukluk, teorik bilgi ile yaşantı arasındaki mesafe ve tebliğ dilindeki sorunlar, sünnet algısını zayıflatan temel unsurlar olarak öne çıkmıştır. Bu nedenle sünnetin yeniden ihyası, yalnızca akademik üretimle değil; aynı zamanda temsil biçimlerinin ve iletişim dilinin yeniden yapılandırılmasıyla mümkündür.

Raporun temel yaklaşımı da bu çok katmanlı yapıyı dikkate almak üzerine kurulmuştur. Bu doğrultuda metin boyunca, çalıştayda dile getirilen görüşler belirli temalar etrafında tasnif edilerek, hem mevcut problemler ortaya konulmuş hem de bu problemlere yönelik geliştirilebilecek yaklaşımlar ve yöntemler değerlendirilmiştir.

◆ Sünnet-i Seniyye Çalıştayı, bu bağlamda, farklı ilmî gelenekleri bir araya getirerek sünnet meselesine bütüncül bir perspektif geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu yönüyle çalıştay, sünnetin yalnızca korunması gereken bir miras değil; çağın idrakine sunulması gereken canlı bir rehberlik alanı olduğu anlayışını merkeze alan bir müzakere zemini oluşturmuştur.

ANA TEMALAR VE DEĞERLENDİRMELER 2

2.1 MODERN TEHDİTLER VE ELEŞTİRİLER

ÇALIŞTAYDA ÖNE ÇIKAN

temel tartışma alanlarından biri, modern dönemde sünnet-i seniyyeye yönelen eleştiriler ve bu eleştirilerin arka planı olmuştur.

Katılımcılar, sünnet karşıtlığının tek boyutlu bir mesele olmadığını; çok yönlü bir süreç olduğu konusunda ortak bir kanaat ortaya koymuştur.

Modern dönemde sünnetin otoritesini zayıflatmaya yönelik söylemlerin, kimi zaman oryantalist bakış açılarıyla, kimi zaman ise içerden beslenen bilgi eksikliği ve yüzeysellik ile güç kazandığı ifade edilmiştir. Hadislere yönelik güven krizinin derinleşmesi, yalnız Kur'an'ın yüzeysel anlamına odaklanan söyleminin yaygınlaşması ve seküler eğitim anlayışı, bu sürecin temel dinamikleri olarak değerlendirilmiştir.

Çalıştayda yapılan değerlendirmelerde, sünnet karşıtlığının özellikle üç ana kaynaktan beslendiği vurgulanmıştır. Bunlar; **manevî zayıflama ve anlam krizi, bilgi eksikliği ve yüzeysellik, ideolojik yönelimlerdir.** Bu bağlamda çalıştayda özellikle dikkat çekilen bir diğer husus, bilgi üretiminin artmasına rağmen doğru bilgiye ulaşmanın zorlaşmasıdır. Bilgi miktarındaki artışın hakikate ulaşmayı garanti etmediği;

aksine uzmanlık dışı kanaatlerin yaygınlaşmasına zemin hazırladığı vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, **sünneti devre dışı bırakma eğilimlerinin**, dolaylı olarak Kur'an'ın hayata yansıma biçimini de zayıflattığı ifade edilmiştir. Sünnete ittiba ve Kuran'ın hayata yansıma biçimi arasındaki ilişkiyi Bediüzzaman şöyle anlatır:

“Cenab-ı Hakk'a iman eden, elbette ona itaat edecek. Ve itaat yolları içinde en makbulü ve en müstakimi ve en kısası, bilâ-şüphe Habibullah'ın gösterdiği ve takip ettiği yoldur.”

Lem'alar, 61

“Bütün ahval ve keşfiyatın ve ezvak ve müşahedatın mizanı, Kitap ve Sünnettir. Ve mihenkleri, Kitap ve Sünnetin desatir-i kudsiyeleri ve asfiya-i muhakkikinin kavanin-i hadsiyeleridir.”

Mektubat, 92

“Âlem-i İslâm'da Ehl-i Sünnet ve Cemaat denilen ehl-i hak ve istikamet fırka-i azîmesi, hakaik-i Kur'aniyyeyi ve imaniyyeyi istikamet dairesinde hüve hüvesine sünnet-i seniyyeye

ittiba ederek muhafaza etmişler.” **Mektubat, 384**

“Velayet yolları içinde en güzeli en müs-takimi en parlağı en zengini, sünnet-i seniyyeye ittihadır. Yani a'mal ve hare-kâtında sünnet-i seniyyeyi düşünüp ona tabi olmak ve taklit etmek ve muamelat ve e'falinde ahkâm-ı şer'iyeyi düşünüp rehber ittihaz etmektir.” **Mektubat, 511**

“Bâtın-ı umûra gidip, sünnet-i seniyyeye ittiba etmeyerek, meşhudatına itimat ederek yarı yoldan dönen ve bir cemaatin riyasetine geçip bir fırka teşkil eden fırak-ı dâllenin bütün imam-ları hakaikin tenasübünü, muvazenesini muha-

faza edemediğindedir ki böyle bid'aya, dalalete düşüp bir cemaat-i beşeriyeyi yanlış yola sevk etmişler.” **Sözler, 494**

“Merdud olan sair Mutezile imamları muhabbet-i haktan ziyade, Ehl-i Sünnet'in yüksek düsturlarına kısa akılları yetişemediğinden ve geniş kavanin-i Ehl-i Sünnet, onların dar fikirlerine yerleşmediğinden, inkâr ettiklerinden merduddurlar.” **Mektubat, 515**

Bu bağlamda çalıştayda sünnetin, **İslam'ın anlaşılması ve yaşanması açısından vazgeçilmez bir rehberlik alanı olduğu** güçlü biçimde ortaya konulmuştur.

2.2 SÜNNETİN AHLAKİ BOYUTU

- Çalıştayda öne çıkan bir diğer temel başlık, sünnetin ahlaki ve manevi boyutu olmuştur. Yapılan değerlendirmelerde sünnetin yalnızca ibadetlerin şekillerini belirleyen normatif bir sistem olmadığı; aksine müminin ahlakını inşa eden bir eğitim süreci olduğu vurgulanmıştır. Bu ahlakın temeli Kur'an'a dayanır:
- “Rivayat-ı sahiha ile Hazret-i Âişe-i Sıddıka (r.anha) gibi sahabe-i güzün, Hazret-i Peygamber aleyhissalâtü vesselâmı tarif ettikleri zaman “Hulukuhu'l-Kur'an” diye tarif ediyorlardı. Yani Kur'an'ın beyan ettiği mehasin-i ahlâkın misali, Muhammed aleyhissalâtü vesselâmdır. Ve o mehasini en ziyade imtisal eden ve

fitraten o mehasin üstünde yaratılan odur.” **Lem'alar, 69**

- Peygamberî örneğin iman ile ahlak arasındaki bağı kuran temel unsur olduğu ifade edilmiştir. Bu çerçevede sünnete bağlılık, yalnızca belirli ibadetlerle sınırlı bir alan olarak değil; hayatın bütününe kuşatan bir yöneliş olarak değerlendirilmiştir:**
- Çalıştayda özellikle şu hususlar öne çıkmıştır:**
- Sünnet, müminin günlük hayatını ibadet bilincine dönüştüren bir ahlak sistemidir.**
- Peygamberî örneğin içselleştirilmesi gereklidir.**
- Sünnet, bireysel ahlak kadar toplumsal bütünlüğü de besler.**

ANA TEMALAR VE DEĞERLENDİRMELER

Merhamet, adalet, doğruluk, tevazu ve cömertlik gibi değerlerin sünnetin merkezinde yer aldığı vurgulanmıştır. Ayrıca, sünnetin küçük adabına yönelik hassasiyetin, özellikle değerlerin zayıfladığı dönemlerde güçlü bir iman göstergesi olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak sünnet, "yaşayan bir ahlak sistemi" olarak tanımlanmıştır:

"En küçük bir muamelede, hattâ yemek, içmek ve yatmak âdabında sünnet-i seniyyeyi müraat

ettiği dakikada, o âdi muamele ve o fitrî amel, sevaplı bir ibadet ve şer'î bir hareket oluyor. Çünkü o âdi hareketiyle Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâma ittibanı düşünüyor ve şeriatın bir edebi olduğunu tasavvur eder ve şeriat sahibi o olduğu hatırına gelir. Ve ondan Şâri'-i Hakiki olan Cenab-ı Hakk'a kalbi müteveccih olur; bir nevi huzur ve ibadet kazanır. İşte bu sırra binaen sünnet-i seniyyeye ittibatı kendine âdet eden, âdâtını ibadete çevirir; bütün ömrünü semeredar ve sevaptar yapabilir." **Lem'alar, 58**

2.3 TEBLİĞ DİLİ VE TEMSİL SORUMLULUĞU

- Çalıştayda ele alınan bir diğer önemli başlık, tebliğ dili ve temsil sorumluluğu olmuştur. Sünnetin yalnızca dinî hükümlerin içeriğini değil; bu hükümlerin nasıl aktarılacağını da belirleyen bir rehberlik modeli sunduğu ifade edilmiştir.
- Modern dönemde tebliğin basit bir bilgi aktarımı olmadığı; çok katmanlı bir iletişim süreci olduğu vurgulanmıştır. Bu süreçte temsilin, yani anlatılan değerlerin davranışla desteklenmesinin belirleyici olduğu ifade edilmiştir.
- **Öne çıkan temel tespitler:**
- **Tebliğde içerik kadar üslup da belirleyicidir.**

- **Merhamet ve hikmet merkezli dil sünnetin temel iletişim modelidir.**
- **Tebliğ, söz ile davranışın birlikte anlam kazandığı bir süreçtir.**

Peygamberî davet yönteminin, kalbi merkeze alan bir yaklaşım olduğu vurgulanmıştır. Sonuç olarak sünnet, dinî iletişimin yöntemini, üslubunu ve ahlaki zeminini belirleyen bütüncül bir model olarak değerlendirilmiştir. Bu iletişim dilinin esasları istikamet ve itidaldir; aşırılıklardan uzak durmaktır:

"Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâm, hilkat-en en mutedil bir vaziyette ve en mükemmel bir surette halk edildiğinden, harekât ve sekenatı, itidal ve istikamet üzerine gitmiştir. Siyer-i seniyyesi, kat'î bir surette gösterir ki her hareketinde istikamet ve itidal üzere gitmiş, ifrat ve tefritten içtinab etmiştir." **Lem'alar, 70**

ANA TEMALAR VE DEĞERLENDİRMELER

2.4 RİSALE-İ NUR'DA SÜNNET

Çalıştayda öne çıkan en dikkat çekici başlıklardan biri, Risale-i Nur Külliyyatı'nın sünnet anlayışı olmuştur. Katılımcılar, Risale-i Nur'un sünnetin mana ve hikmet boyutunu çağın idrakine sunan özgün bir tefsir ve müdafaa metni olduğu konusunda ortak bir değerlendirmede bulunmuştur. Risale-i Nur'un, sünneti yalnız ibadet formlarıyla sınırlamayıp iman, ahlak ve toplumsal düzenle birlikte ele aldığı ifade edilmiştir:

"Vesvese ve evham zulmetleri içinde yürürken Resul-i Ekrem'in (asm) sünnetleri, birer yıldız birer lamba vazifesini gördüklerini gördüm. Her bir sünnet veya bir hadd-i şer'î, zulmetli dalalet yollarında güneş gibi parlıyor. O yollar da insan, zerre-miskal o sünnetlerden inhiraf ve udül ederse şeytanlara mel'ab, evhama merkep, ehval ve korkulara ma'rez ve dağlar kadar ağır yüklere matiyeye olacaktır. Ve keza o sünnetleri, sanki semadan tedelli ve tenezzül eden ipler gibi gördüm ki onlara temessük eden yükselir, saadetlere nâil olur. Muhalefet edip de akla dayananlar ise uzun bir minare ile semaya çıkmak hamakatinde bulunan Firavun gibi bir firavun olur." Mesnevi-i Nuriye, 75

Bediüzzaman'ın yaklaşımında öne çıkan metodoloji şöyle özetlenebilir:

Tasdik (iman ve kabul): Bu aşamada Hz. Peygamber'in kastettiği mana her ne ise onun mutlak doğru olup aynen iman edilmesi (inkârının itikadı tehlikeye sokacağı) anlamına gelmektedir.

Tefsir (anlama ve yorumlama): Bu aşamada ise neyin kastedildiğini anlama çabası bulunmaktadır. Ki bu noktada müçtehitler siyak-sibakı dikkate alarak farklı yorumlar getirebilir. Bu yorumlardan birini tercih etmemek ise sorumluluk doğurmaz.

Bu yaklaşımın, sünnete bağlılığı korurken yorum imkânı sunduğu vurgulanmıştır. Özellikle ikinci boyutta -yani sünnetin incelikli manalarının araştırılması noktasında- akademik camiaya ve medrese ehline büyük iş düştüğü, bu amaçla üniversitelerde Risaleleri tetkik edecek araştırma merkezleri kurulması gerektiği ifade edilmiştir. Bediüzzaman'ın "ehli medresenin ve hocaların hakiki malı olan Risale-i Nur" sözüne atfen, akademi ile Nur geleneğinin buluşması sünnetin derinlikli yorumlanması ve müdafaa için elzem görülmüştür. Ayrıca Risale-i Nur'da iman ve tevhid hakikatlerine verilen önemin bizzat sünnet-i seniyyeyi muhafaza gayesine matuf olduğu belirtilmiştir. Örneğin Asâ-yı Mûsâ mecmuasında iman bahislerinin özellikle bir araya getirilmesi, tevhid ve iman esaslarının sünnet-i seni

ANA TEMALAR VE DEĞERLENDİRMELER

yyenin merkezi ve kurucu boyutu olduğu düşüncesiyle, bu esasların tahkim ve neşirini hedefleyen bilinçli bir tertip olarak değerlendirilmiştir.

Ayrıca Risale-i Nur'un, hadisleri yalnız nakleden değil; onların manevi özünü çağın diline tercüme eden bir düşünce sistemi olduğu ifade edilmiştir. Zayıf hadisler konusunda geliştirilen mana merkezli yaklaşımın, sünnetin özünü koruyan önemli bir metodolojik açılım sağladığı belirtilmiştir. Lafzın senedine odaklanmak yerine manayı harfi cihetinden, hadisin taşıdığı ahlaki ve imanî mesaja yoğunlaşıldığı ifade edilmiştir. Bu yaklaşımın hadis usulündeki, zayıf hadislerin fazilet ve ahlak konularında amel edilebileceği prensibiyle örtüştüğü belirtilmiştir. Risale-i Nur'da, isnadı zayıf olsa bile verdiği mesaj sahih İslamî öğretilerden süzölmüşse hadisin sahiplenilerek ders verme amacıyla kullanıldığı ifade edilmiştir. Bu duruma "Levlake levlak" hadis-i şerifine getirilen izah örnek gösterilmiştir. Rivayetin sened yönünden zayıf olduğu söylense de içindeki mananın Ehl-i Sünnet inancına uygun olduğu görülerek eserlerde kullanıldığı belirtilmiştir. Bu tutumun sünnet-i seniyyeye bağlılıkta şekil kadar özün de önemli olduğunu gösterdiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak Risale-i Nur, sünnetin çağdaş

dünyada yeniden anlaşılması ve savunulması açısından güçlü bir referans alanı olarak değerlendirilmiştir. Risale-i Nur okuyanlarda hadislerle karşı derin bir hürmet ve muhabbet geliştiği fikridir. Örneğin Risale'de "imanın yetmiş küsur şubesi" hadis-i şerifinin çok yönlü biçimde izah edilerek imanın yalnız nazari bir tasdik olmadığı, amel ve ahlakla iç içe bir hal olduğu ortaya konulmuştur. Bu tür açıklamaların okuyucunun nazarında hadislerin manevi derinliğini hissettirdiği ve sünnetin ahlaki boyutunu görünür kıldığı belirtilmiştir. Ayrıca hadislerde geçen sembolik anlatımların, çağın idrakine uygun biçimde yorumlandığı ifade edilmiştir. Ahir zamana dair Yecüc-Mecüc, Deccal gibi müteşabih hadislerde zahiri anlam yerine çağın manevi hastalıklarını işaret eden yorumlara ağırlık verildiği, böylece sünnet mesajlarının evrensel ve zamanlar üstü bir açıklama diliyle sunulduğu belirtilmiştir.

Arapça yapılan değerlendirmelerde ise Risale-i Nur'un pek çok cümlesinin ya doğrudan bir hadis mealı ya da hadislerin manevi tefsiri mahiyetinde olduğu ifade edilmiştir. Risale-i Nur'un hadislerle yaşayan, hadisleri çağın diline çeviren ve manayı merkeze alarak hayatı şekillendiren bir metin olduğu belirtilmiştir. Böylece hadis ilmine vukufiyetin ve sahih sünnet çizgisindeki duruşun her sayfada ortaya

ANA TEMALAR VE DEĞERLENDİRMELER

konulan bir vasıf olduğu ifade edilmiştir. Bununla birlikte hadis yorumunda medrese usulüne bağlı kalınarak tecdid geleneğinin sürdürüldüğü vurgulanmıştır.

Bu metodolojik yaklaşımın somut bir yansıması olarak, Risale'de geçen Nasara ile ittifak meselesinin bağlamından kopuk biçimde eleştirildiği, halbuki bu tür mese-

lelerde hadislerin maksat ve bağlamlarına odaklanılarak hüküm verildiği belirtilmiştir. Zahirî okumalarla yetinip makasıdı boyutu ihmal eden yaklaşımların hatalı olduğu ifade edilmiştir. Bu metodolojinin klasik hadis birikimi ile modern dünyanın ihtiyaçlarını buluşturan stratejik bir ilmi çerçeve ortaya koyduğu belirtilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

3

SÜNNET-İ SENİYYE ÇALIŞTAYI

sürecinde ortaya konulan müzakerelerde, modern dönemde ortaya çıkan düşünce akımları, sekülerleşme eğilimleri ve bireyselleşme merkezli yaşam tarzları karşısında sünnete yönelmenin hayati bir rol üstlendiği vurgulanmıştır

Sünnet-i Seniyye Çalıştayı sürecinde ortaya konulan müzakerelerde, modern dönemde ortaya çıkan düşünce akımları, sekülerleşme eğilimleri ve bireyselleşme merkezli yaşam tarzları karşısında sünnete yönelmenin hayati bir rol üstlendiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda çalıştayın en önemli kazanımlarından biri, farklı ilmi geleneklerden ve toplumsal çevrelerden gelen katılımcıların ortak bir problem bilinci etrafında buluşabilmiş olmasıdır.

Bu buluşma, sünnetin yeni dönemde karşı karşıya kaldığı meydan okumaların yalnızca teorik tartışmalarla değil; ilmi, eğitsel, ahlaki ve toplumsal boyutları birlikte içeren bütüncül yaklaşımlarla ele alınması gerektiğini açık biçimde ortaya koymuştur. Bu çerçevede sünnetin yeniden anlaşılması, yaşanması ve temsil edilmesi için geliştirilen öneriler aşağıdaki temel eksenler etrafında bütünleştirilmiştir.

3.1 SÜNNET BİLİNCİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ

Sünnetin yalnızca tarihsel bir miras değil, güncel hayatı anlamlandıran canlı bir rehberlik alanı olduğu bilinci güçlendirilmelidir. Bu doğrultuda sünnet, dar bir

ibadet anlayışıyla sınırlı görülmemeli; iman, ahlak ve toplumsal düzeni kuşatan bütüncül bir hayat modeli olarak yeniden konumlandırılmalıdır.

“Sünnet-i seniyyenin meseleleri, hattâ küçük âdabları, gemilerde hatt-ı hareketi gösteren kblenameli birer pusula gibi hadsiz zararlı, zulümatlı yollar içinde birer düğme hükmünde görüyordum. Hem o seyahat-i ruhiyede çok tazyikat altında gayet ağır yükler yüklenmiş bir vaziyette kendimi gördüğüm zamanda, sünnet-i seniyyenin o vaziyete temas eden meselelerine ittiba ettikçe, benim bütün ağırlıklarımı alıyor gibi bir hiffet buluyordum. Bir teslimiyetle tereddütlerden ve vesveselerden,

yani “Acaba böyle hareket hak mıdır, maslahat mıdır?” diye endişelerden kurtuluyordum.” Lem’alar, 59

Bediüzzaman’ın bu ifadelerinde de görüldüğü gibi; sünnete sahip çıkmanın bireysel bir tercih olmanın ötesinde toplumsal bir sorumluluk olduğu vurgulanmalı; sünnet bilincinin bireysel dindarlık, toplumsal değerler ve kültürel süreklilik bağlamında yeniden inşası hedeflenmelidir

3.2 EĞİTİM VE PEDAGOJİK DÖNÜŞÜM

- Sünnet bilincinin kazandırılmasına aile ortamında ve çocukluk döneminde başlanmalı; peygamberî ahlak, eğitim süreçlerinin merkezine yerleştirilmelidir. Bu bağlamda:
- Değerler eğitimi programlarında sünnetin ahlaki boyutuna sistematik biçimde yer verilmelidir.
- Siyer ve peygamber örnekliliği, anlatı temelli ve yaşantı odaklı yöntemlerle aktarılmalıdır.
- Hadis usulü ve sünnetin epistemolojik temelleri, eğitim kurumlarında anlaşılır ve sistematik biçimde öğretilmelidir.
- Yeni müfredat programlarında, hadislerin, eğitimin her kademesine uygun bütüncül bir yöntemle anlatılmasına

yönelik çalışmalar yapılmalıdır. “Evet sünnet-i seniyyeye ittiba, mutlaka gayet kıymettardır. Hususan bid’aların istilası zamanında sünnet-i seniyyeye ittiba etmek daha ziyade kıymettardır. Hususan fesad-ı ümmet zamanında sünnet-i seniyyenin küçük bir âdabına müraat etmek, ehemmiyetli bir takvayı ve kuvvetli bir imanı ihsas ediyor. Doğrudan doğruya sünnete ittiba etmek, Resul-i Ekrem aleyhissalâtü vesselâmı hatıra getiriyor. O ihtar-dan o hatıra, bir huzur-u ilahî hatırasına inkılab eder.” Lemalar, 58

Bediüzzaman’ın bu ifadelerinde de görüldüğü gibi; eğitim süreçlerinde yalnız bilgi aktarımı değil, anlam, içselleştirme ve davranış dönüşümü hedeflenmelidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

3.3 AHLAKİ TEMSİL VE YAŞAMA SEVİNCİ

Sünnetin ahlaki boyutunun yeniden ihyası, bireysel ve toplumsal düzeyde temel bir ihtiyaçtır. Bu doğrultuda:

- **Peygamberî ahlakın (merhamet, adalet, doğruluk, tevazu vb.) günlük hayat pratiklerinde görünür hale getirilmesi sağlanmalıdır.**
- **Sünnetin bir yaşam biçimi olduğu bilinci yaygınlaştırılmalıdır.**
- **Bireysel düzeyde sünnet muhasebesi ve öz değerlendirme kültürü teşvik edilmelidir.**

"Sünnet-i seniye, edeptir. Hiçbir meselesi yoktur ki altında bir nur, bir edep bulunmasın!... siyer-i Nebeviyeye dikkat eden ve sünnet-i seniyeyle bilen, kat'iyen anlar ki: Edebin envanı, Cenab-ı Hak habibinde cem'etmiştir. Onun sünnet-i seniyesini terk eden, edebi terk eder." Lem'alar, 63 ifadelerinde görüldüğü gibi; toplumsal düzeyde ise küçük ama yaygın uygulamalar (selamlaşma, infak, nezaket vb.) üzerinden sünnetin görünürlüğü artırılmalıdır.

3.4 TEBLİĞ DİLİ VE TEMSİL SORUMLULUĞU

- **Tebliğ faaliyetlerinde sünnetin ortaya koyduğu bilimsel yöntemle ilmi referansları kuvvetli, merhamet merkezli iletişim modeli esas alınmalıdır. Bu çerçevede:**
- **Tebliğ hizmetlerinde hikmet, nezaket ve empati temelli bir üslup benimsenmelidir.**
- **Tebliğ yalnız içerik aktarımı değil,**

temsil sorumluluğu ile birlikte ele alınmalıdır

- **Dini anlatının siyasi ve ideolojik kutuplaşmalardan uzak tutulması sağlanmalıdır.**
- **Tebliğcilerin iletişim, hitabet ve psikososyal farkındalık açısından yetiştirilmesi, bu sürecin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.**

3.5 AKADEMİK VE İLMİ ÇALIŞMALARIN GÜÇLENDİRİLMESİ

- **Sünnetin ilmi temellerinin güçlendirilmesi için akademik çalışmaların nitelik ve kapsamı artırılmalıdır. Bu doğrultuda:**
- **Hadis ve sünnet çalışmaları disiplinler arası yaklaşımlarla ele alınmalıdır**
- **Üniversitelerde sünnet ve Risale-i Nur ilişkisini inceleyen araştırma merkezleri kurulmalıdır.**
- **Hadislerin anlaşılmasında tarihsel**

bağlam ile anlam boyutunu birlikte ele alan metodolojiler geliştirilmelidir.

- **Batı ve İslam Dünyasında yapılan hadis çalışmaları ile karşılaştırmalı bir yöntemle Risale-i Nur'un bu alana katkıları analiz edilmelidir.**

Ayrıca akademik çalışmalarda nicelikle beraber nitelik odaklı bir yaklaşımın geliştirilmesi benimsenmelidir.

3.6 RİSALE-İ NUR PERSPEKTİFİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

- **Risale-i Nur'un sünneti anlama ve yorumlama konusundaki Kur'an merkezli yaklaşımı ve modern açılımları, daha sistematik biçimde değerlendirilmelidir. Bu bağlamda:**
- **Okul öncesinden yükseköğretime kadar her seviyede, öğrencilerin temel epistemolojik ve ontolojik sorularına hitap eden, insanı akıl ve kalbiyle bütüncül biçimde ele alan Risale-i Nur'un sünnet anlayışı, eğitim ve akademik programlara dahil edilmelidir.**
- **Risale-i Nur Külliyyatı'ndaki hadis yorumları, üniversitelerde yüksek**

lisans ve doktora düzeyinde yapılacak çalışmalarla ve akademik araştırmalarla daha derinlikli biçimde analiz edilmelidir.

- **Risale-i Nur'un yerel ve uluslararası düzeyde ortaya koyduğu bir başarı modeli olarak, medrese geleneği ile akademik dünya arasında iş birliği modelleri geliştirilmelidir.**

Risale-i Nur'un sünnetin mana boyutunu çağın idrakine sunan yaklaşımı, modern dönemde Doğulu ve Batılı insanın temel sorularına akıl ve kalbi birlikte ikna eden bir yöntemle cevap veren önemli bir imkân olarak değerlendirilmiştir.

3.7 DİJİTAL VE MEDYA STRATEJİLERİ

Dijital çağın imkânları, sünnet bilincinin yaygınlaştırılması için etkin biçimde kullanılmalıdır. Bu doğrultuda:

- **Görsel, işitsel ve etkileşimli içeriklerle, sünnetin modern insanın sorularına ve sorunlarına cevap veren yönleri ön plana çıkarılarak anlatılmalıdır.**
- **Genç kuşaklara hitap eden kısa video, belgesel ve dijital içerikler üretilmelidir.**
- **Dijital platformlarda dini içerik üretiminin nitelik düzeyini artırmaya yönelik çalışmalar desteklenmelidir.**

Ayrıca dijital içeriklerin, hazırlanan müfredat programlarıyla uyumlu biçimde eğitim süreçlerine entegre edilmesi sağlanmalıdır. Bu süreçte, eğitim müfredatına hâkim uzmanların katkısı esas alınmalıdır.

Bu çerçevede dijital mecraların dinamikleri dikkate alınarak:

- **İçerik üretiminde platform bazlı stratejiler (Youtube, Instagram, kısa video formatları vb.) geliştirilmelidir.**
- **Dijital içeriklerin görünürlüğünü artırmak amacıyla algoritma, izlenme alışkanlıkları ve kullanıcı davranışlarına dayalı içerik planlaması yapılmalıdır.**
- **Güvenilir ve sahih dini bilginin yaygınlaştırılması için alanında yetkin içerik üreticileri desteklenmeli ve kurumsal rehberlik mekanizmaları oluşturulmalıdır.**
- **Genç kuşakların dikkat ve öğrenme biçimleri dikkate alınarak kısa, yoğun ve etkileşimli içerik formatları yaygınlaştırılmalıdır.**

SONUÇ VE ÖNERİLER

3.8 KURUMSAL VE TOPLUMSAL İŞ BİRLİĞİ

- Sünnet bilincinin güçlendirilmesi için kurumsal iş birlikleri artırılmalıdır. Bu kapsamda:
- **Başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere, resmî kurumlar, eğitim yapıları ve sivil toplum kuruluşları arasında sünnet bilincinin artırılmasına yönelik koordinasyon mekanizmaları güçlendirilmelidir.**
- **Ulusal ve uluslararası düzeyde, sünnet ve hadis alanında farkındalığı artıracak akademik ve kültürel faaliyetler desteklenmelidir.**
- **Farklı dinî ve sosyal grupların ortak platformlarda buluşmasını sağlayacak, sünnetin birleştirici yönünü öne çıkaran faaliyetler teşvik edilmelidir. Bu bağlamda, tematik bilgi yarışmaları, gençlik programları ve ortak kültürel etkinlikler gibi uygulamalı modeller geliştirilebilir (örneğin, Buhari temalı bilgi yarışmaları vb.).**
- **Bu süreçlerin daha sistematik ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşması amacıyla, farklı ülkelerden akademisyenleri, dinî kurumları ve sivil toplum temsilcilerini bir araya getiren uluslararası bir sahih sünnet platformu kurulması önerilmektedir. Böyle bir platform aracılığıyla ortak araştırma projeleri yürütülmesi, bilgi ve tecrübe paylaşımının artırılması ve sünnet bilincinin küresel ölçekte güçlendirilmesine yönelik koordineli çalışmaların geliştirilmesi mümkün olacaktır.**